

УДК 37.032.5:331.101.36

КОМП'ЮТЕРНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Григорчук Т.В.

Київський національний університет культури і мистецтв

У статті зосереджено увагу довкола питань, пов'язаних з місцем презентаційних умінь у процесі професійного становлення менеджера соціокультурної сфери. Виявлено основні цілі презентації в професійній діяльності менеджера. Розглянуто елементи забезпечення належної комунікативності комп'ютерної презентації. Запропоновано алгоритми планування презентацій. Висунуто рекомендації щодо забезпечення ефективності комп'ютерних презентацій.

Ключові слова: комп'ютерна презентація, моделі презентації, професійні уміння, соціокультурна сфера, особливості поведінки слухачів.

Постановка проблеми. Підготовка висококваліфікованого фахівця – це, вочевидь, найголовніше завдання процесу професійної підготовки. Особливо це стосується тих фахівців, які професійно діятимуть у соціальній сфері, де високий рівень комунікаційної компетентності часто є визначальним чинником професіоналізму. При цьому, процес професійного становлення бере початок ще задовго до того моменту, коли студенти розпочинають роботу над дипломним проектом і вже серйозно зайняті пошуком доброго місця роботи. Підвалини фаховості закладаються ще в школі, далі відбувається нагромадження знань і починають формуватися новоутворені професійно важливі якості. Тому часто ще в школі чи в навчальних закладах першого рівня акредитації в учнівському середовищі виділяються й лідери, організатори, координатори – особистості з яскраво вираженими якостями майбутніх менеджерів.

Навчання таких особистостей і подальший розвиток їхніх управлінських якостей має відповідати вимогам ринку праці, який у нашій країні, як відомо, не наділений рисами стабільності чи перспективного зростання. Тому тут виникає неминуче протиріччя між вимогами суспільства, що ставляться до майбутніх фахівців, потребами осіб, що навчаються та невідповідністю вмісту освітніх програм, який має вирішуватися за рахунок поєднання інформаційних форм навчання з активними формами і методами з включенням елементів проблемної, наукового пошуку, самостійною роботи [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчить практика, використання комп'ютерних презентацій у навчальному процесі вищих навчальних закладів здобуває все більшої популярності. Відповідно, самі презентації та їх вплив на фахове становлення студентів стають об'єктами ретельного вивчення. Зокрема, принципи розробки комп'ютерних презентацій активно розглядаються в працях О. Молевої [2], І. Смірнова [3], В. Шевченка [4] та інших. Презентаційну компетентність активно розглядають такі дослідники як О. Овчарук [5] та І. Іванова [6]. Як важливий елемент професійного становлення комп'ютерна презентація розглядається в працях таких зарубіжних дослідників як Е. Пауел, Дж. Рубін [7], Г. Батікадос [8, с. 37-51] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значний інтерес дослідників до зазначеної наукової проблеми, не важко помітити невирішені аспекти. Зокрема – це чітке визнання цілей презентації як засобу міжособистісної комунікації комунікатора та респондентів цільової групи; елементи структури особистих якостей і презентаційних умінь автора (транслятора) презентації; основні помилки під час презентації; ефективна архітектура презентації, здатна забезпечити максимальну візуальну підтримку мовної комунікації; якими є критерії успішності презентації під час прилюдного виступу. Пошук відповідей на невирішені питання, дають нам змогу сформулювати цілі нашої статті.

Формулювання цілей статті. Ми дотримуємося позицій, що однією з важливих характеристик майбутнього менеджера є здатність представляти власні думки та результати роботи перед керівниками та підлеглими в найбільш дієвій та переконливій формі. Тому ми маємо на меті в даній статті вказати на ефективні шляхи для забезпечення формування презентаційних здібностей майбутніх менеджерів соціокультурної сфери. А найкращим інструментом для цього є комп'ютерна презентація, яка разом з вербальними та невербальними елементами комунікації сприяє досягненню поставленої мети [9].

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз науково-теоретичної літератури показав недостатню розробленість теми презентацій у вітчизняній педагогічній науці. З іншого боку досвід зарубіжних науковців і практиків у цій галузі, наш досвід підтвердили необхідність активізації зусиль щодо формування презентаційних умінь, де можливі реалізація та адаптація форм і методів навчання зарубіжних авторів.

Практика сьогодення показує, що студенти відомих бізнес шкіл та університетів володіють презентаційними уміннями на високому рівні, оскільки елементи проведення презентацій запроваджуються ще загальноосвітній школі. Уміння проведення презентацій розглядається як необхідна складова успіху в професії. Зокрема, у бізнес-школі Манчестерського університету в програму курсу включена річна практика в компанії, після завершення якої передбачається виконання двох презентацій: у компанії і в університеті. Метою такої презентації є пред-

ставлення звіту за результатами практики. Схожим чином організована практика студентів Гарварду, університету Берклі та інших.

Все вище вказане лише підсилює наші аргументи на користь більш активного використання можливостей презентацій для представлення виконаних завдань осіб, що навчаються як потужного педагогічного ресурсу щодо формування професійно-важливих якостей майбутніх менеджерів.

Сьогодні у західній науковій літературі презентація розглядається як процес комунікації, пов'язаний з представленням підготовленого повідомлення для аудиторії. Метою презентації є:

1) мотивування кого-небудь до розгляду якогось питання, ухвалення рішення та виконання дії;

2) переконання кого-небудь в реальності і потенційному успіху висунутої пропозиції;

3) інформування про що-небудь зацікавленої сторони [10].

Кожна презентація – це результат багатоаспектної роботи, що вимагає опанування багатьох умінь і компетенцій, більш того, кожна презентація індивідуальна.

Представимо класичну модель презентації, яка служить орієнтиром для здійснення роботи над кожним її етапом (рис. 1).

Даний спосіб навчання дозволяє найясніше побачити взаємозалежність між формуванням комунікативних умінь, рівнем володіння конкретним предметними знаннями та професійно-орієнтованим вмістом. Вагомою особливістю презентації є її інтерактивність, тобто процес презентації відбувається в режимі діалогу з учасниками, тому комунікативні вміння розглядаються як необхідний елемент серед професійно-важливих якостей майбутнього менеджера.

Вагомим чинником при формуванні презентаційних умінь є модель поведінки, яка служить індикатором сформованості певних особистісних якостей і презентаційних умінь. Найбільш значимими для студента-управлінця у соціокультурній сфері ми вважаємо такі якості, як упевненість, переконливість, комунікабельність, емпатія, вміння слухати і аналізувати, контролювати ситуацію і утримувати увагу аудиторії. На практичних заняттях з професійно-орієнтованих дисциплін включені блоки прийомів і методик, що сприяє формуванню умінь прилюдних виступів (міні-презентації за обраною темою дискусії, «акваріум», де студенти працюють в змінних парах та інші). Адекватна поведінкова модель є важливим критерієм успішності презентації. У зв'язку з цим ми визнали необхідним залучити до занять відеоматеріали, що демонструють поведінкові моделі. Після перегляду відеосюжету студентам пропонувалося оцінити

адекватність поведінки промовця і виробити рекомендації щодо прийнятної поведінкової моделі.

У сучасному соціальному середовищі та й у бізнесових колах склався певний етикет, який наслідують учасники процесу комунікації. Відповідно, до планів занять можливе включення або загальної інформації з кроскультурної комунікації, або розгляд конкретних кейсів, що знайомлять студентів з контекстом міжкультурної комунікації. Це сприяє інформованості та створенню умов для комунікації та обговорення на занятті.

Поділяючи думку провідних педагогів у царині сучасного менеджменту ми вважаємо, що цілеспрямоване використання викладачем поведінкових елементів створює на занятті умовне професійне середовище, що вимагає особливих мовленнєвих навичок. Мова є засобом передачі інформації і вираження думок, тому опанування релевантних мовних і мовних моделей, використання автентичних матеріалів, поза сумнівом, впливають на ефективність презентації.

Значимим аспектом при підготовці до презентації вважається уникнення двозначності («і те й інше», «для всіх випадків»), фраз, що підсилюють заперечення («цілком не так», «ніяк неможливо»), приблизності («десь...», «приблизно...»), неточних цифр або величин («декілька», «близько...», «понад...»), групування предметів («речі», «предмети», «штуки»), ймовірності («часто», «періодично», «інколи»). Студенти мають пам'ятати про це і не використовувати зайвих для презентації елементів, особливо тих, що негативно відображається на її сприйнятті.

Добре підготовлена презентація неодмінно викликає увагу. Демонстрація уваги до предмету повідомлення може виражатися через підтримку особи, що виступає, вигуки, що дають змогу підтримати розмову і заохотити співбесідника до подальшого спілкування тощо. У соціальній ситуації, для того, щоб слухати ефективно, необхідно бути сенситивним до обговорюваних проблем і «ключів» соціальної взаємодії, які можуть бути виражені у вербальних і невербальних діях. Спостерігаючи за дією і реакцією, можна поліпшити вміння студентів слухати. Це вміння є важливим в ситуаціях здобуття інформації; оцінювання; демонстрації емпатії. Під час відповіді на питання: «Що заважає людям ефективно слухати?» – студенти вказують на такі чинники:

- зовнішній шум;
- особисте небажання слухати;
- неухважність;
- складність виступу (використання складних мовних структур);
- монотонність виступу.

Названі чинники є ключем для викладача. Проаналізувавши їх, стає можливим вносити зміни в процес підготовки до проведення презентації.

Уміння правильно зрозуміти суть питання і побудувати тактично вірно відповідь, передбачаючи очікувану реакцію партнера є дуже важливою професійною якістю менеджера і, відповідно, одним з важливих моментів при проведенні презентації. Для складання індивідуального тексту виступу студентам доцільно

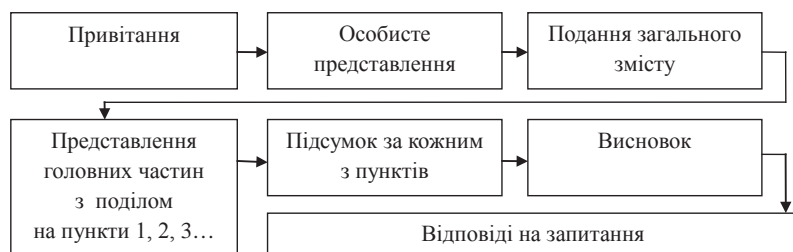

Рис. 1. Класична модель презентації [11]

представляти список передбачуваних питань, відповіді на які повинні знайти віддзеркалення в тексті презентації, а також моделі і зразки відповідей із запропонованих моделей на базі вивченого матеріалу.

Поєднання релевантних мовних засобів, активності мови, акцентуації уваги на ключових моментах, виразності мови, риторичних питань (вербальний аспект) з невербальною поведінкою (жести, зоровий контакт, відвертість перед аудиторією, манера поведінки та стиль одягу) і структурованим тематичним вмістом створюють сприятливі умови для проведення успішної презентації.

Ключовими елементами презентації є визначення теми, формулювання мети презентації, визначення структури і складання плану. Бо очевидно, що з якою метою і для якої цільової аудиторії буде представлена презентація формуватиметься й зміст виступу. Мета, як відомо, сприяє належному формуванню завдань презентації, а ті своєю чергою допомагають вибудувати план. Сама ж структура презентації має передбачати:

- дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту;
- відсутність фактичних помилок, достовірність представленої інформації;
- лаконічність тексту на слайді;
- завершеність (зміст кожної частини текстової інформації має логічно завершуватись);
- об'єднання семантично пов'язаних інформаційних елементів у групи, які цілісність;
- стислість і максимальна інформативність тексту;
- розташування інформації на слайді (переважно горизонтальне розташування інформації, зверху вниз по головній діагоналі);
- найбільш важлива інформація повинна розташовуватися в центрі екрану;
- якщо на слайді картинка, напис повинен розташовуватися під нею;
- бажано форматувати текст по ширині;
- не допускати «рваних» країв тексту;
- інформація повинна подаватися привабливо, оригінально.

Більшість студентів на заняттях з інформатики добре ознайомлюються з мультимедійними можливостями програм для створення презентацій. Мультимедійні ефекти поза сумнівом збагачують презентацію і підкреслюють рівень обізнаності студента, однак, як свідчить практика, студенти нерідко зловживають мультимедійними можливостями презентації, що ускладнює її сприйняття. Тому, ми вважаємо, що тут студентам слід забезпечити:

- використання тільки оптимізованих зображень (наприклад, зменшення з допомогою Microsoft Office Picture Manager, стиснення за допомогою панелі налаштування зображення Microsoft Office);
- відповідність зображень змісту;
- відповідність зображень вимогам цільових аудиторій;
- контраст зображення щодо фону;
- відсутність «зайвих» деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення, однаковий формат файлів);

- якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів);
- обґрунтованість і раціональність використання графічних об'єктів.

Працюючи над текстовим наповненням студенти мають представити у своїх презентаціях:

- легкість читання тексту на тлі слайда презентації (текст виразно видно на тлі слайда, використання контрастних кольорів для фону і тексту);
- використовувати кегль шрифту відповідає віковим особливостям цільової аудиторії і повинен бути не менше 24 пунктів;
- відношення товщини основних штрихів шрифту до їх висоти орієнтовно становить 1:5;
- найбільш зрозуміле відношення розміру шрифту до проміжків між літерами: від 1:0,375 до 1:0,75;
- використання шрифтів без зарубок (їх легше читати) і не більше 1-2-х варіантів шрифту;
- довжина рядка не більше 36 знаків;
- відстань між рядками усередині абзацу 1,5, а між абзаців – 2 інтервали;
- підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

Не менш важливими елементами презентації є її дизайн та навігація. Працюючи над ними студентам слід передбачати:

- використання єдиного стилю оформлення;
- відповідність стилю оформлення презентації (графічного, звукового, анімаційного) змісту презентації;
- використання для фону слайда психологічно комфортних тонів;
- фон повинен бути елементом заднього (другого) плану: виділяти, відтіняти, підкреслювати інформацію, розміщену на слайді, але не затуляти її;
- використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для фону, другий для заголовків, третій для тексту);
- відповідність шаблону до представленої теми (в деяких випадках може бути нейтральним);
- доцільність використання анімаційних ефектів;
- працездатність елементів навігації;
- якість інтерфейсу;
- доцільність та раціональність використання навігації.

Загалом презентація не повинна бути монотонною і громіздкою (оптимально використовувати до 20 слайдів). На титульному слайді вказуються дані про автора (ПІБ, група), назва матеріалу, дата розробки. Можливий варіант використання колонтитулів. Інше розміщення даних автора припустимо у випадку, якщо воно заважає сприйняттю матеріалу на титулі. На останньому слайді вказується перелік використаних джерел, активні й точні посилання на всі графічні об'єкти. На завершальному слайді може ще раз вказуватися інформація про автора презентації.

Важливим моментом є й той, щоб презентація, яку представлятимуть студенти, мала в собі елементи науково-дослідної роботи. Дослідницький компонент презентації реалізовувався через огляд і аналіз інформації, а також через вирішення проблемних завдань і ухвалення рішень; збір і узагальнення основної інформації; підго-

товку тез виступу; використання наочних матеріалів: схем, таблиць, графіків і програмного забезпечення. Величезною перевагою в цьому контексті можна рахувати використання автентичних джерел інформації.

Враховуючи вищевикладене, ми розглядали роботу з кейсами в якості найбільш прийнятної форми навчальної взаємодії на занятті. На нашу думку, саме такий вид діяльності передбачає різноманітність прийомів навчання. Зокрема, студентам пропонувалася прочитати інформацію про певну компанію; після чого вони аналізували недоліки і сильні сторони стратегії компанії (SWOT analysis: S – strengths, W – weaknesses, O – opportunities, T – threat) і пропонували можливі варіанти вирішення проблеми. Потім студенти порівнювали свої рішення з рішеннями, прийнятими керівниками компанії; на підставі цього створювалися резюме і міні-презентації. Включення до практичних занять таких методик, як мозковий штурм, дебати, метод ділової гри тощо, дало змогу студентам ефективно працювати над сутнісним змістом вибраної теми.

Важливим чинником в проведенні презентацій вважається дотримання часового регламенту. Уміння планувати виступ і висловлюватися чітко та зрозуміло по запропонованій темі в рамках встановленого часового регламенту можна вважати невід'ємною частиною процесу професійного становлення майбутнього менеджера. Час є також вагомим критерієм під час надання відповідей на поставлені запитання. Лаконічність має превалювати у всіх можливих моментах.

Під час оцінки сформованості презентаційних умінь нами була зроблена спроба визначити успішність прилюдного виступу за такими критеріями:

- уміння управляти аудиторією, привернути увагу і викликати інтерес;
- уміння підтримувати контакт (зоровий контакт, риторичні питання);
- уміння контролювати емоції та жести;

- релевантність мовних моделей;
- логічність викладу, структурованість презентації;
- уміння почути питання і дати вичерпну відповідь;
- стиль одягу.

Студенти мали можливість продемонструвати ці уміння під час підсумкового прилюдного виступу.

Варто вказати й на те, що надані нами бачення щодо проведення презентацій не повинні обмежуватися лише вищою школою. На нашу думку, запропоновані методи та підходи цілком плідно можуть бути реалізованими й загальноосвітніми навчальними закладами. При цьому й тематична спрямованість не обмежується лише навчальними дисциплінами економічно-управлінського циклу. Організація презентації буде доцільною при вивченні іноземних мов, історії біології та ще чималої кількості навчальних дисциплін. Творчий педагог з успіхом зможе використовувати розглянуті нами рішення.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Таким чином, можна дійти висновку, що успіх процесу формування презентаційних умінь як вагової складової професійно-важливих якостей майбутніх менеджерів та й фахівців інших спеціальностей ґрунтується на цілісності навчання, інтегрованості підходів, адаптації прийомів і технологій сучасної педагогіки, а також орієнтованості студентів на успіх і їх прагненні відбутися в майбутній професійній діяльності. В найближчій перспективі кожен студент матиме змогу активно розвивати презентаційну компетентність і готувати якісні презентації за допомогою найбільш сучасних інформаційно-комунікаційних засобів. Почнуть активно використовуватися планшети, смартфони тощо. Очевидно, що такі технології сприятимуть комфорту підготовки презентацій та їх представлення для широких аудиторій. Разом із тим, особливості новітніх підходів формуватимуть нові напрями наукових досліджень.

Список літератури:

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учебник для вузов / И.А. Зимняя. – М.: Логос, 2004. – С. 53.
2. Молева О.В. Принципы создания электронных презентаций в среде PowerPoint XP для аудиторных занятий по астрономии // Электронный ресурс: www.astronet.ru.
3. Смирнов И.А. Использование мультимедийных презентаций в учебном процессе // Электронный ресурс: <http://www.portal-slovo.ru>.
4. Шевченко В.П. Мистецтво комп'ютерної презентації // Електронний ресурс: www.unicyb.kiev.ua.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: „К.І.С.“, 2004. – 112 с.
6. Іванова І.В. Професіоналізація менеджменту: Монографія. – К.: Нац. торг.-екоп. ун-т, 2006. – 695 с.
7. Powell Elizabeth A., Rubin James. A Note on Management Communication: Module Two. Electronic document: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=907760.
8. Baticados Glenn. An Analysis of Entrepreneurial Skills and Competencies of Students: The Case of a Philippine University. Journal of Global Business and Trade, Vol. 10, No. 1, May 2014.
9. Малетова М.И. К проблеме формирования презентационных умений студентов // Качество образования в сфере преподавания ин. яз. : проблемы, критерии и методы оценивания : материалы и тезисы науч.-практ. конф. / М.И. Малетова. – Ижевск: УдГУ, 2008. – С. 112–115.
10. Flowers J. Presentation Objectives / Jim Flowers. – [Electronic document]. Access regime: <http://jcfowers1.iweb.bsu.edu/rlo/presobjectives.htm>.
11. Brieger N. Comfort J. Language Reference for Business English. Grammar. Functions and Communication Skills. London: Prentice Hall International, 1996. P. 165.

Григорчук Т.В.

Киевский национальный университет культуры и искусств

КОМПЬЮТЕРНАЯ ПРЕЗЕНТАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ДЕМОНСТРАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УМЕНИЙ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ

Аннотация

В статье сосредоточено внимание вокруг вопросов, связанных с местом презентационных умений в процессе профессионального становления менеджера социокультурной сферы. Выявлены основные цели презентации в профессиональной деятельности менеджера. Рассмотрены элементы обеспечения надлежащей коммуникативности компьютерной презентации. Предложены алгоритмы планирования презентаций. Выдвинуто рекомендации по обеспечению эффективности компьютерных презентаций.

Ключевые слова: компьютерная презентация, модели презентации, профессиональные умения, социокультурная сфера, особенности поведения слушателей.

Hryhorchuk T.V.

Kiev National University of Culture and Arts

COMPUTER PRESENTATION AS A TOOL FOR DEMONSTRATION THE PROFESSIONAL SKILLS OF FUTURE SOCIO-CULTURAL SPHERE'S MANAGERS

Summary

The article focuses on issues related to the place of presentation skills in the process of the managers of the socio-cultural sphere professional development. The main objectives of the presentation in the professional activity of the manager are revealed. The elements of providing a proper communicative computer presentation are considered. The algorithms of presentation planning are proposed. Recommendations for ensuring the effectiveness of computer presentations are made.

Keywords: computer presentation, models of presentation, professional skills, socio-cultural sphere, behavior specifics of listeners.